

Ойно туох суогуой? Бааллар былыргы тиас үйэтин дыоно туһаммыт быһахтара, үгүүлэрэ, сүгөлэрэ... Ыллыгыт кэмнээһи саха мас сухата, иһигэ-хомуоһа, таталыа-саба... Бастаны экспонатты музейга тохсус ыһааһааһа үөрөнө сымдыан Ирина Төлстухона баллах-табыт эбит.

Нийдлэйн одоогтоохоро байдалын музейдаар гар чачны даваны нүндү, этнографическай өртүнэн суулгалаах экспонаттары биэрбитэр. Ол курдук, Н. Г. Захаров ийэтэ кэтэ сылдыбыт сахалын национальнай таганын-сабын голору комплексын бэлэхтээбит. Музей этнографияда, көһөрүлдүү сыллари-наады историяда сыһынан наах, сэрин уонна үлэ ветераннарын, Мугудай нийдлэгийн биллиилээх Д. Д. Красильников курдук дьону туһунан сибилин кэпсир салаалардаах.

Мугудай нэвчилэгийн өвгөрөннэрс музей тэргэлдэнтэ өнөөдүртэ. Эргэ дьэниг көтүрэн, саглардан тутан бээрбигтэр. Авы бу дьонуг салгыны дьэз тутар сэмээлээтэр эбит.

— Аны биір — сылгы ту-
лунан келсир — музей
тэрийнэхитин багарабыт,
— диир Г. К. Макаров.

Григорий Константинович жөпсириниз, экспонаттары хомуйуу сана тэрил-
лэхтээх сылгы музейыгар
кууекс барар. Билигин,
саха нуруотун материал-
най културатын оро кө-
төүү кыягар, онно тирэх
буолар этнографическай
экспонаттар суолталара сү-
дү. Төһө даганы кылгас-
тып көрсөн бастарбын, Г.
И. Манаров тэрээһиннээх
үлэтиттэн уонна наадалаах
сүлүгөр бу садалааһынны
күмүсүр туруорбуттан,
кырдыга, астынным

С. ПОПОВ.

Рынокка кииригизин си-
бээстээн оройуон хаһаа
йыстыбалара араас салаа-
нан дьарыктанан аһы-уоһу
делегитигэ ыйыһаахтаах-
тар. Ити өртүгүн бала-
һыаннабыт улахан мөл-
төх. Куруолугу, көтөрү
иттиһин дьарыктаамаппыт.
Арай Эрилик Эонистин
дэгитинан уонна «Му-

гудай» соохоотар сибинин-
нээн интэлээр. Киинлэр
ааспыт сылга 86 сибини-
нэлээх эбит буоллахта-
рына, быйыл 165 төбөнү
нитэн туруораллар. Ити
интээн мугудайдар 86,
эриликтэр 89 төбөнү ин-
тэлэр.

 CO_2 10000

Субу күнэртэ оройуон хаһаайсыларыгар үүтү ыаһын туруга олус мөлтөх дикхкэ наада, бытырылгыгы таһымтан бидан намыһах. Холбоур. Субуруускай аатынан совхоз күнгэ 4,5. Эрилик Эристин аатынан совхоз 8. Хатылы коллективнай предприсетиета 3,2. Мырыла коллективнай предприсетиета 4. Арыылаах коллективнай предприсетиета 2,5 центнер үүтү ымылар. Итин аасыт сылаады таһымнарыгар тэһизэп өрдөхкө анарын эрэ курдутап тэн. Арай «Мугудай» совхоз күнгэ өлөһөйүтэн 1,1 тонна үүтү ылар, оттон былырын бу көмгэ баара-суога 3,9 центнери ылар. Оттон Мындагайы коллективнай предприсетиета 1,1 тонна үүгү илгэһи таһыттар.

Эбэн аһылыгы оһорон сыттан үгүс сирдэргэ кыалла илэҥ Билиэҥи туругунаа «Вахсы» совхоз Толоонноову отделениета күнүсэ-8, Хатылы коллективнай предприниета 12 тонна эбэн аһылыгы бэлэмниилэр. Ити таһынан эбэн аһылыгы бэлэмниир куукуналар Болтоҕоро икки сиргэ үлэниилэр, күнүсэ-2-тин тоннаы бэлэмниилэр. Оттон мындаа-аһылар 5, арыынаахтар 1.5 тоннаы бэлэмниэн сытталлар. Эбэн аһылыгы оһорууга ханна суолта барыллар сирингэр үүтүмэ балачча үрдүк курдуну. Эбэн аһылыгы бэлэмниир сыахтары кыайан үлэлэппэт буоллаахха, фермалар ахсын кыраый куукуналары үлэлэтинни ситиһэргэ кыһаннах тусталарыт.

М. ПОПОВА.

Нагорный Карабах, Азербайджан, Кельбаджарский ороуонугар нуучча наһиэһиһээх ээлиһиһээхэри Новошаповканы, Новосаратовканы, Славянканы Армения Красносельский ороуонуттан ытыа даһыһнар олохтоохтору баһалары дьаһалары-уоттары хаалларарга күһөһтэ.

Симонка: Новоиванов-
ка Молоканская сектанты
просветителя Павел Косым-
ский сучулурия ытылаа-
һынтан тэскилэстэр.
РИТА — ССТА фотота.

ха 17 оёд өлбүтэ. Киндэртэн айыстара нйзлэрин иһитэр. 8-тара тэрүөхтэриктэн ыарыаһах буолан күн сирин көрөөт, тороон баран икки-үс хонот, ол лугээр. Маныаха аһардыа ээһэ үлэһиттэро эра буол-бакка, кыйаһа харыстам-матых иһэ. Кини доруобай буолуугун кыйаһа хаам-маһабад биниги бүргүтү олоххут ээһэ буруйдаах-тар дээн этэрэа толору төрүүттэр бааллар. Тубер-кулез уонна атын сысты-ганнаах ыарыһаллар кайта-баттар, трихифилия (мо-дүүн) ыарыһа албаста. Кэллн үс сылга үс иһэ-өллө, мууурдаах ыарыһа-тыттан олүү түбэлтэа ээһэ таһыста.

Кыра сыйыат оройуонна доруобуйа харыстабылын түбүтүн баштатуууну ити курдук араас өртүтөөктөргө ырыттыһан, дууадайык бараан оройуонга доруобуйа харыстабылын программанын өңөрөм райсовет сессиятын көрүүтүгэр киллэргэз быһаар-
38.

Итгэлтэн салтны хяры
сэвнэг оролцонга олоор
дээдэлэргэ гражданиар чл-
хынай бас бидилэлэртэр
бизэри уонна приватиза-
циялааһын туһунан бала-
һаманһаны, оролцонга
аукционнары уонна лоте-
реялары ыытарга быраа-
бы ылар иһин лицензлон-
най хомуур туһунан ба-
лаһаманһаны бүтэрэттэ.

Мугулайдаады «Сагх» табаарыстыга үлэтин ту-
һунан киви коммерческой
директора К. Н. Жарков
бидининнэрдэ. Кинилэр
үлэлэрин туһунан «Сагх»
«оох» хаймат хаста да
суруйан турар. Бу дьон
доруубуйатын, майгытын
снэрин харьытааһына,
нөһүлөнөх тэгин-чөбүн
олобу бигэрэтинга элбэ-
ти, наадалаады отторор
табаарыстыга онытын ба-
ры атын нөһүлэктэр илэ-
хэбэн ылаахтарыгар, бөлө-
лөрүнэр олохтууларыгар
сүбэлэниэ. Сельсоветтар
председателлэре, дыаба-
халар баһылыктара дьон
норун саргэлэрин туһунан
дынн-«хуһу» «ылаллар»
кииктэр, кэскиллэринэр
тыһанар, буоллахтарына,
маны бөлбөмтө таһыгар
хаалдарыахтара суога, ха-
лышка күһэрэн сүһэн да
албаталлар, итирэттэһин
утары үлэни эриһтээх-
тара дьон эрэннэлэр.

М. СИДОРОВА.

Оргойуон Сэбиэтин кыра
бэстэн сэтнэһин 24 му-
гар буолбут мууһааһын
Ыскаев председатели
А. Захаров салаһан
утта.

Орбуйонига доруобуя
ястабильни туругун ту
нам афетизмизини до
обуя харыстабильни
обуоннаагы управлени
е начальнига Г. Н.
евсеев оетро

Оройуонига барыта 360
мкалаах балыһалар —
федереркай акушер-
ай кууу, 10 участвовай
лыһа, туббольница,
Экспенсер уонна 130
Экспенсер оройуоннаабы
т балыһа — үлэниил-
р, Кинизэр материалы
базалара мөлгөүүн ту-
тан кинизэр турбута
тата. Балыһа дьыала-
н үгүстэрэ 30 с 40 с
дартта тутуулубуттара.
на балыһа коркустара
26, 1946, 1961 сыллар-
ахха тутуулубуттара,
кестэр атын сирдэртэ
куруллан адалыһыбыт-
ра, Билигин хас да си-
тин бытанан үлэниил-
р. Сорох дьыалар аба-
тыммыалар, балыһаа-
рдөрө кэлбит дьон уола-
т нин ардыгар тоһон
тириир буолуохтарына,
ну-кумуһтаан үлэниир
кчэр хайдах баһаһыан-
нар сэлдьалларын са-
дыахха сол. Дьаһ-уот
бууууу, рентгенологиче-
кай уонна клинико-диаг-
ностическай лаборатория
рук сурун сулуусалар
ойулларын курдук үлэ-
лэһэр.

[illegible]

тутуута сагаланыхын түргэтэртэ үлэхи хыггарыг уонна оройуон Сэбиэтин уочараттах сессияныгэр информацияларыг-
гэр сөрүдэхтэ.

Оромуон үлэһэрин кы-
тыы сэт ахсын ырааппы-
нар материаллаа көстү-
бэт, харчы тиийбэт. Ол-
орозар үлэһиттэр тус ба-
ллэрин хаачыстыбалары-
тан, тэрээһин үлэттэн ту-
тудуктаах да тардыллыы
суох буолбатах. Быстах-
тык ыллаахха, ааппыт са-
һыһтан бидьа оромуонун-
нар хирургический отделени-
е дьыл бөччүтүлэр дьү-
ри кэли оҥи «ыал ус-
тун барбыт» тутар-о-
ромуоннуур участвак буру-
бунай үлэбэ кириэ килк.
Итинник итэрэһи туора-
тыла билигиниттан үлэ-
лэһаахха наада, этэргэ
дыла, тэллэрин кыһылы-
сыарбаны сайынны бөлү-
көннөлэр. Кыра сөб-эт
оройон администрациятын
доруобуйа харыстабыла-
гар уураппытын на-
чалыгы Алесекс Г. Н.
аны сайын ыктыллыах-
таах капиталнай оромуон-
кэ бөлөһүннн үлэни би-
лигиниттэн ыстарыгар со-
луктааһа.

Оройуонга врачтарга маддаһыны 82 бырыһаммын ситэн турар. Киинлэр өлөхсүйдүн үлэһиһини аратар оройуон бүкатын иһаһиат диир баһыны буюдуо — сыл ахсын эми үлэһиттэрингэр диэн кээрттир аһанар, эми үлэһиттэри туруорсар биллүрүостарын бичаарымыга болгомто уурдулар. Врачтар уонна орто сүүбүх эми үлэһиттэрин профессиональнай таһымнарын үрдүгүнэ көтөөх хайысха тутуһуллубут. Кииниги тэмизэ саҥа аппараттаралары булууга балаача үлэ кытылаһыбыт Биһыл эндоскопическай аппарат, УЗИ аппараттара атылаһаһыныннар, физиотерапевтическай отделение көтөөх оборудованиеннан хааччыллыһа.

Энэ таригталаарин үйлдэрин түүхтэ нэһилэллэнэ дорубай буолууту сар, олүү-сүтүү тахыбыгылар көстүөхтөөх. Бу өртүөн илэн көрдөххө, оройуонга баалаһыанна бэрдэ-сүөх. Урунгу сийлэртэ оро олүүтүү көрдөрүүтэ, нэһилэллэнэ респубулиһа бастыг збит буолууһун, нэһил харахха бэрдэһилээр танинары түүһүү баар. 1991 сийлэлтэ

М. Ф. ГАБЫШЕВ КҮННЭРИН АТААРЫ

Өлүөхүмэ Уткурүсүр сыйгыһыт дьиз көргөһүтөрөөн оро сааһын атаар-быт. Союз аан дойдута биллэр бөдөң институттар научнай чинчийэр үлэ-нэн дьарыктаммыт. Саха сиригэр саха сыйгытын чинчийэр экспедицияны салайбыт экономическай наука доктора Михаил Федорович Габышев төрө-бүтэ 90 сыла туолуутун республика общественноһа киэҥник бэлэтээн ааста. Иини улахан ученай буо-ларын сэргэ, бөдөң кол-лекционер. Ойон киин аа-тынан Дьоккуускай куорак-ка ойуулуур-дьүһүнүүр уус-уран айымньыга сэд-дэх экспонаттардаах му-зейдаах. Саха сыйгытын туһунан дириг уонна иини ырытылаах моно-графиялаах, анал кинигэ-лээх. Ойно саха сыйгы-тын өбүгэ сабаттан көрүү-истини технологиятын тас өртүнэн, элбэх проблем-най бопуруостары ту-руорар. Саха сыйгытын этин хаачыстыбатын, эко-номическай өртүнэн төгү-рүк барыстаах салаа буо-ларын дакаастаан туран, ол ииниик салайар-тэрийэр үлэ-нэн чингэтиллиэхтээгин ырытан, научнай төрүт-тээн аан дойдуну билиитигэр таһаарбыта.

Ойон саха сыйгыта бо-руода быһыытынан били-ниилитигэр киин науч-най үлэтэ быһаччы оруол-ламмыта мэйдээх суох. Дьоккуускай куоракка М. Ф. Габышев күннэринэн сибээстээн алтынньы 29—30 күннэригэр киин ыгырылаах научнай-практическай конференция ыгырыллан, 20-тэн тахса дакылаат оһоһулунна, араас көрсүһүүлэр ыы-тылыннылар, ахтылар буолулаахтар. Ойно билииллибитинэн, М. Ф. Габышев кэнниттэн науч-най-чинчийэр уонна эко-номическай институттар, киинлэр уонунан аабыллар ученайдар өссө даҕаны быһаарылла илик элбэх бопуруостар баалларын көрсөтүлэр. Чуолаан, наука уонна техника би-линити курдук сайдыбыт кэмгэр М. Ф. Габышев үлэлэрин кэргэтин, дири-гэтин үөрэтин, саха сый-

гытын этин химическай, биологическай састаапын үөрэтингэ үлэ сити-мэтиллэбитин ийдиһэр. Иини биһирэп бороодуужу-батын толору туһаныыга өһөтөөх технологик суох, сыйгы этин дьон олоһор кутталлаах радиациянан сүһүрүүнү, рагы утары охсуһууга туһалаах өрүт-тэрэ өссө даҕаны туол-кайдык үөрэтиллэ илик-тэр. Научнай төрүткө олоһуран саха сыйгытын киэҥник сырдатын, рекла-малааһын ыраабынан сит-тэтэ суох. Сыйгы завод-тара аатыгар эрэ тэрил-лэллэр, селекционнай-пле-менной үлэ диригэтиллэи ытыаллыбат, саха сыйгы-тын сайдар кэскилэ, ии-нини дьылгата дьингээх-тик сүрүннээн илик.

Ити күннэринэн сибээс-тээн Москва биһир өсүо-латын директора уонна экспериментальнай инсти-тут конструктора Михаил Федорович сенинэри Ири-на уонна Наталья Габы-шевтар кэлэ сырыттылар. Бу түмсүү кыттылаах-тара өбүгэлэригэр үтүө үгэстэрин салгытырга, хар-дарыта сибээһин туһунарга, оһыты атастаһарга. М. Ф. Габышев аатын үйэтэтэргэ иттиһэр. Ол курдук, киин төрөбүт күнүн—алтын-ны 29 күнүн—сыл ахсын сыйгыһыттар күннэринэн билиини туран, киинлэр күүстэрин көрүнэр, сага сыйы-соругу туруорунар күннэринэн ааварга этин киллэрдилэр. Ону тэнэ Дьоккуускай куоракка Сте-пан Аржаков төрүттэбит республикааскай инпро-дью санга тутулуохтаах национальнай комплексы-гар киинлэрэн «Саха сый-гыта» музейи туттарарга правительствота этин кил-лэрдилэр. Иини саха сыйгыта үөскөөн кэлбит историятын, научнай үлэ-лэри, араас сүһүөх нэм-нэргэ сыйгы нитини културатын, араас кө-лүөнэ сыйгыһыттар олох-торун, үлэлэрин киэҥник сырдатылаах. Ойуоха араас көрүннээх оһоһук-тар, экспонаттар иаадалар.

Ол иини сыйгы нити-тигэр туттулар сөби-сэ-биргэли, быаны-туһабы, таһаһы-сабы, иһити-хомуо-

Саха сирин дьөһөгөйүн обото

Бу, сыйгы араас боро-дууксуулатын бэлэмиз-мит оһоһуотары булу-луохтаах. Урут иингити туттула сыйдыбыт кыл мунха, илик, куйуур суох буолбуттара ыраатта. Ой-ноһор киэҥник тардам-мыт, өрүс илик эгиринээ-ри оройуоннар уус тарбах-таахтара чочуйан оһорбүт бэртээхэй турку сыарба-лара олох сүттэ. Кэлин үс сыл устата өрүс уңуор-даагы оройуоннары бэрт элбэхтик кэрийдим да, күнүс тымтыктанан даҕа-ны туркуну булан көр-бөтүм. Өбүгэлэригэр бы-лур тутта сыйдыбыт жалларын-салларын мун-саатар музейга көрдөрүү-гэ туруоруох тустаахпыт.

М. Ф. Габышев 1946—1947 сс. Бахсыттан турку сыарбаанан Курбулаахха тийэ сыйдыан сыйгыһыт атыырын үөрэ хайа кэмгэ ханнык сиргэ сыйдыахтаа-хын, төһө сыйгы оһуобай көрүүгэ-истигэ, аһылкка наадыһарын билиитэ—бу научнай сыаннас дьиз нэп-сэбэтин эт кулгаахпынан истэн турабын. Урдүк сир-гэ турар уонна бары өртүттэн ойуур халхалаах Улахан Дьүдэ дьиз тө-гүрүк алааска сыйгыны аһатар базаны төрүтүтү-тэрин хайаабыта. Биири төрөтөр, ыалдыбыт сый-гыны ыарымылар от отуу-ларын бэргэ сэнээрэн иһыталаспыт, биһирээн көрбүтэ-истибитэ. Ол со-ломо сарай түөрт баҕана-лаага, өһүөлэрдээх уон-на хомуллар титирик хол-лостордоого, үрүттээбэ.

Наадата аастар эрэ соло-мото сарай үрдүгэр куру-лаһара, холлосторо хо-муллан сыйылаһаллары. Ону олус биһирээбитэ, хайаабыта. Ойуок ону-маны иһэн-тоһон билэргэ дьулуһар, үтүгэин араа-рар, олус боростуой киин бөһүт этэ.

Дьону кытта уопсай ты-лы булан көрсөтөр, дьон активнаһын көбүлүүр. Мин адам оһонньор Ми-хаил Федорович кытта 1936 дуу, 1937 дуу сый-лаахха Кыталыкы сайы-лыкка билсбит. Ойно түптөрө кэлэр Ньунаа кө-бөчүрө дьиз ааттаах оһонньор сыйгытын удьо-руттан талыллан хаалбыт 8-9 савстаах атыыры хай-гыны көрбүт уонна саас таһааһы тардымга ыы-тыллыахтаах быһастаах кыларалларигэр сүбэлэ-бит. Ойно киини күрөх-тэһингэ ол атыыр бастаа-быта. Ити сыйдыан эһэм аах биз ыыр мулуһунары хаһаагыгар кириэн баҕа-ны уолулар биллибит ары-лаах кыл, сизэл сүүмэхти-рин тутта сыйдыан туох сыйага туттулаларын, туох сир-туом оһоһуларын 80-ча савстаах эһэм эмэх-синтон иһэн-тоһон, ыада-һалаһан ыһыталаспыт су-рахтаага. Бу кылгас бэ-лиэтээһиннэри соруйан иллардым. Киини 1944—1948 сс. экспедициянан сыйдыан ханна уонна ни-ми көрсөн тугу көрсөппи-ти өйдөөн хаалыт кыр-дыаастар ахтыы суруйаа-һаллар дьиз санаанан са-лайтардым. М. Ф. Габы-

шев эһит-сангарбыт тыл-ларын, цитатыйаларын, сүбэлэрин оччотогоу ха-һыттартан ылан конфе-ренция кыттылаахтары-гар, ученай сизинэригэр билиһиннэртээбит, көр-дөргөтүбүт.

Билигин үлэһин сый-дыар специалистар итин-тэн сөптөөх түмүгү оһос-туох тустаахпыт. Ыарахан, түбүктөөх үлэлээх сыйгы-һыттарбытыгар бары ор-түһүн көмөлөһөр, киинлэр эрэйдэрин чэпчэтиһэр эбээ-һинэстээхпит. Кыраа да-ҕаны кыраабыт, бол-ломтолоохтук сыйыанна-һыахтаахпыт. Республика-га сыйгы нитинигэр үлэ-лэччилэртэн чуралчылар бастаы Социалистическай Үлэ Геройун үөскөппи-тэрэ. Мантан Михаил Се-менович Толстоухон кур-дук Государственной би-риэмийэ лауреата, уон-чада чугаһыыр орденнаах сыйгыһыттар. Саха Рес-публикатын сүөһү нити-тигэр бастаы маастарда-ра, үтүөлээх сыйгыһыттар нитиллэн тахсыбыттар. Киинлэригэр чуралчылар киин туттуохтаахтар уон-на ол маяктар олохторун, үлэлэрин киэҥник сыр-датылаахтар. Ойон билиг-ити итиннэ үүнэр көлү-өһө бэйэбит бириэмэбит геройдары ааттарын үйэ-титэр, сэмэй оһыппыт, сорох былыргы үгэстэри-тин, сирэбитин-туоммутун тирдэр ытык эбээһинэ-стээхпит.

Билигин курдук наука, техника уонна техническай прогресс мунутуурдук сай-

дыбыт кэмгэр сырдатар дьомкутун видеоопера-тордарынан түһэртэрэн, сангарбыт саналарын, эһит тылларын пленкада суруттаран уурунуох тус-таахпыт. Ойу тэтиннэн тө-рөбүт айылгабыт, сир-онт-уоппут кэра көстүүлэ-рин слайдада үһүлэн, бо-ростуой уонна өһнөөх хаартыскаларга түһэртээн темаларынан фотоальбо-нары, араас набордары оһортуохха эмнэ сөп. Ити-ни сыйы-сорук оһостон бу сырыһыбар оройуонна-абы «Сага олох» хайыат фотокорреспондентын Те-рентий Кардашевскайы кө-рүстүм уонна ити темада кэспэтистим. Киин бэйэ-тин хайыатыгар уонна республикатаагы хайыат-тарга араас темаларга иллюстрациялары биэ-риин республика киин научнай библиотекатын саалатыгар көрөхсөөн кө-рөрүм. Хайыат биһир кэ-рэхсөөр, уратылаһар, дьону бэйэтигэр тардар өртүтүнэн хаартыскаларга буолаллар дьиз оһунаа-бакка этиэх тустаахпыт. Оройуон историятын үөрэ-тээчилэр, олохтоох ха-һыттар активистара бу теманы иһэ хабаан киэҥ-ник сырдаттыга көмөлө-һөллөрүгэр эрэнибим. Ити-ни таба өйдүүлэригэр баҕарабын.

Норуот уран тарбах-таахтара бэйэлэрин оһо-һуотарын сөргүтөн сага салаа музей үлэтигэр экс-понаттарынан көмөлөһ-лөрүгэр баҕа санаабын этиэм этэ. Чуралчы элбэх уус тарбахтаахтарын, мин-дыр өйдөөхтөрүн көрсөн кэспэтистим. Холобур, Вах-сы Толоонутар Г. М. Мо-хначескайы кытта турку туһунан, кырдыаас А. С. Ноговицыны, Чыаппарада уус К. К. Местниковы кытта санааны атаастаһым. Өбүгэлэригэр туттубут тур-ку сыарбаларын экспонат-ка эрэ анаан буолбакка, бэйэ туһанарыгар анаан эмнэ оһостуохха наада. Саха оһук араас талаан-наахтарын түөлбөлөөн үөс-көппит Чуралчы дьон-сэр-гэтэ бары дьобуурдарын, кыахтарын толору туһанан былыргы үтүө үгэстэригэр үйэтитиллэрин туһугар ыл-сыахтара дьиз эрэнибит.

Е. МЕСТНИКОВ.
«Саха сыйгыта» ассо-циация председателин бастаы солбуйааччы.
(Бүтүүтэ бэчээттэннэ).

Тизээр-таһар үлэлэр

ХАННА ДА ЫАРАХАН

Оройуон тыатын хаһа-аһыстыгыгар хаһааһы-нааһын араас суол көрү-нэрэ элбөөн иһэллэр. Би-лигин 120-ча бааһынай хаһааһыстыгыта, сорох нэһиликтэргэ коллектив-най предприятиелар баал-лар. Киинлэр эрэ буолуо дуо, совхозтар даҕаны сүөһү аһылыгын бэлэмнэ-һиппэттэн саҕалаан ону министэбэ аҕалыта тийэ-улахан кыһалҕаны көр-сөллөр.

Сотору дойдун сиригэр билинэһит от аһыла-быһыан барыа. Тизээр-таһар үлэни төһө кыал-ларынан тэрээһиннээхтик аттаран мытан истэхпити-ни эрэ кыстыгы өтөһит түмүктүүр балаһыаньа-лаахпыт. Өрүс суола ту-

руор дьэри оройуон иһи-гэр уонна өрүс бэтэрээ-эригэр соҕотуопкалаа-быт оту таһыабыт. Дьэ-онтон тыа хаһааһыстыга-тын министрествотын са-һаас фондатыттан көрүл-лүбүт 1420 тоннаны Бу-дүүттэн уонна Дьоккуус-кай тулатынаагы оройуон-нартан аҕалынаахпыт. Итиннэ таһынан Золоти-каттан 3000 тонна комби-норму ыларбыт эмнэ баар. Өссө совхозтар, коллек-тивнай предприятиелар атыытыгар булуммут от-торо бары нэриэтэ мин-с-тэлэригэр чол турар. Бу баһархай тизээр-таһар үлэ-гэ туораттан көмөнү куу-тэрибит суоһун кэриэтэ. Сыһаа ырааһын атын тэ-риитэлэри кытта дуога-бардаһар да ыраата. Хо-

лобур, Эридик Эристини аатынан сөлхөз Аллараа Бэстээхтээки автотранс-портнай предприятиены кытта Золотинкаттан 400 тонна комбинорму аҕал-тарга дуогабардаһан ба-ран, саһа тастаран иһэн үп-харчы ороскуота уда-хыттан ырааһыан дуо-габарын тохтотторго кыһа-линнэ. Киин эрэ буолуо дуо, үптэн үтүс хаһааһы-стыбалар кылчытардылар. Эрэ соҕотох оройуонна-агы киин автопаркада сы-тар.

Сүөһү аһылыгыттан ура-ты, кыһынны кэмнэ оттун маһы таас чогу таһыы эмнэ баар.

Билигин министэтигэр тизээр-таһар үлэлэр хай-дах ытыллан иһэллэрий?

С. Е. ПОПОВ—«Мын-дабааһы» коллективной предприятие профкомун председатели

—Предприятие 300 то-нна оту оройуон таһыттан —Нам уонна Хаһалас оро-йуоннарыттан — таһыа-таах. Билигин, өрүс суола тура илигинэ, ону антах, министэтигэр, тизийилэр-гына престэһинигэ хас да үлэһити ыһыттыбыт. Ман-наагы бэйэбит оһупт ку-лун тутарга тийиэ дьиз суоттаныбыт. Таас чоху-тун Таагта Харбаалаһыт-тан таһыыга автомашинна сыйдыар, өссө Т-150 трак-торы көмөлөһүннэриэхпит. Оттук сезона саҕаланыа-зыттан 300 тонна чогу отунубут. Сага дьылга дьэри биһир итиччэнн от-торбут буолуо. Уруксу сый-лартан элбэх чогу туттар

буолубут, таас чогууан оттулар 3 ивартальнай котельнайдаахпыт. Уопсайынан, нэһилиэккэ олох-дыаһах хаһааһыстыгыта тэ-риллэн нэһилиэһиннэни от-тугууна хааччыһыны сэр-гэхсийдэ. Оттон сүөһү аһылыгын оройуон тас өртүттэн таһыыга, бука, нэмэлтэре наадыһарбыт буолуо.

И. И. ХОН, «Бахсы» совхоз директорын солбу-лааччы

—Бу күнүргэ бэйэбит автопаркабыт илэссыһа-лара Дьөһөнтөн оту таһа-лар. Итинтэн 400 тонна тизийиллэхтээх. Өрүс суола турарын кытта угуоргу оһуптун таспытынан ба-рыахпыт. Тизээр-таһар үлэ-гэ көмөлөһүннэригэр киин автопаркаһы кытта дуогабардаахпыт.

Амма угуоргу Нуога-ра, Куолума үрэхтэригэр оттообут оһуптун тизийи-ри саҕалаатыбыт. Бу күн-нэргэ Василий Шеломов уонна Филипп Прото-дионов тракторынан баста-кы кырыныһыны оһорду-лар, киинлэр Нуотара 7-с участкаһыттан сайын прес-тэммит оту таһыахтаахтар. Куолумага 380 тонна от-тоохтут, итиннэ престэһини-гэ Николай Сергеевич Говоров салаһааччылаах, сэттэ иһин тахсыахтаах. Таас чогу таһыыга эмнэ бэйэбит автомашиналарбы-тын аттаран үлэлэтэ сый-дыабыт. Оттук маһынан нэ-һилиэһиннэни хааччыһыта отделешелар трактордара бастаһаһынай сыйһарыл-лыбыттар. Бу үлэни сү-рүнүүргэ ИСКХ-ны тэри-һиэхтээхпит.

П. СЫРОВАТСКАЯ.

Диринг бейгуалэсин олохтоога, күндү быраапны- тын, убайыктын ИВАНОВ Николай Николаевичны 50 сааһын туолбутунан итиннигэ истиннигэ эбэрдэлиинбит. Ичинэхэ чингизибдики доруобуйаа, үлэтинэр өссө ситийинилэри аймак бэсэ дьоннорун, табаарыстарын кытта уһун үлэлэргэ биргэ үөр-нөтө сылдыарыгар баҕарабыт.

Чурапчыттан, Дирингтэн: Адамовтар, Ивановтар, Эйдениллэрдэр, Шамаевтар.

Күндүтүк саныгар ийи- битин, эбэбитин, аймахын- тын Кузьмина, Аграфен- нын Сильвернаны тийэх суогу- гар атаармыта куус-көмө, тирэх буолбуге. Хонтодо Сэбинтэн салаалаттаргар, олохтоох дьаһалтага, ба- лааһа, тубдиспансер-кол- лективтарыгар, туһаланнах зонатын олохтоохторугар,

БАРҢА МАХТАЛ БУОЛЛУН

маса баалаарыгар, дьу- ларин-амаларын ийин бар- таарыстары, табаарыстары- гар истин махталбытын дьэйдэбит. Кинилэр бийиги- нарахан күмүтүттэр, са- лаа татымаллар кэмнэтэр улахан көмөлөрүн, сүбэ- аймахтара.

Талтыһар оробут, бей- реиниит, ИИ М дэж СТУУ шөфери

СЕДАЛИЦЕВ
Константин
Константинович

дир, сааһыгар доһолто- лоохтук олбугун, ди- рингини курутунан ту- дан, аймахтарыгар, та- баарыстарыгар бэйэлэ- рит.

Ийэтэ, убайа, эдьи- нэ, сааһа, аймахтара Седалицевтар.

Седалицев Константин Константинович олбугунан ийэтинэр Ми- хайлова Анна Иванов- нага, убайыгар Иван Константинович, эдьи- нитигэр Ефимия Констан- тиновна Седалицевтар- га диринг кутурбаны- ын тиздэллэр.

Одунуун селсэхэй Сэбинтэ, олохтоох дьа- һалтата, оскуола адми- нистрацията.

— Чурапчытаагы 13 №-дэж профтехучили- ще коллектива.

— студент доһотторо: Алыбина Решетникова, Михаил Сисоевтин, Ва- силий уонна Дмитрий Седалицевтар, Николай Гуляев, биргэ үөрэм- нит табаарыстары.

— аймахтара Михай- ловтар, Федосеевтар, Брыгаевтар, Алмосов- тар.

Ветстанция захочы

СМИРНИКОВ
Ной Семенович

олбугунан төрөппүттэ- ритэр Мария Николае- вна уонна Илья Игнать- евич, Николаевтарга, көргөһүгэр Светлана Семеновна Смирникова- га, оһотугар, аймахта- рыгар диринг кутурба- нынан тиздэллэр.

— Поддугур кэлиниэ- гин дьаһалтата, олох- тоох Сэбинтэ, «Молода- вайна» коллективнай предриктэе салаалтата.

— Хатылы коллектив- най предриктэе ад- министрацията уонна профкома.

Аба дойду сэринтин Кытылалаага, үлэ ве- терина

КРИВОШАПКИН
Иван Михайлович

ылдыан олбугунан ди- ринг кутурбанынан тиздэллэр.

— кыһыгар тера- пент врач Степанова Татьяна Павловнага оройуоннаагы киин ба- лыһа коллектив, профкома.

— көргөһүгэр, оһо- лугар, синаарыгар Ве- сисевтар, Гуляевтар, Сивцевтар, Степановтар уонна Торгованнар.

Тустууктары — бэйэбит испититтэн

55 кг ыһааһыга баста- быт. Ити күрэхтэһиңи спорттивнай оскуола ин- тиздэччилэр Афоня Лап- тов (Верхоянский), Рома Кириллин (Алматтан) үһүс биригэстэх миэстэлэ- ри ылбыттар, оттон Чу- рапчыттан сөгөбөх(!) Ан- дрей Андреев ийикэ миэ- стэҕэ тиксэбит. Бастабыт уонна биригэстэх миэстэ- дэри ылбыт оһолор рес- публика сүүмэрдиинит ха- маандаттар киллэриндээн, одунуун ыһаа Баагове- цевскай куоранын ыһаа- лыахтар Сибирь уонна Дьһынай Восток зонатын күрэхтэһиңигэр кытта барыахтар.

«Итин тайыанн оро- йон аатыттан арыахх ыһаа кыһа бараары бэ- лэниэбит — дини тренер Е. Д. Арамов кэпсэтингэ холбоһор — 14—15 саа- тахтарга Амла, Уус-Ал- дан, Уейээ Бүдүү оһолоро кыахтаахтар Уолсайыан, тустуу билигин сир-сир аайы танида, сайыаа. Республикага анал физ- культурнай үөрэхтэх 150 тренер баар дииллэр. Ки- нилэртэн үгүстэрэ бэйла- рин иһигэр оһолорун истин түһүлгө таһаарар дьү- күөрдээхтэр. Вийиги ку- лун аайы оһолору хому- лаары оройуоннарынан кэриэһиит, Оһор, бидээн турар, бийнэхэ чарылхай- дарын куустаран ыһаа- тар...».

Тустуук оһолор ортоло- ругар күүнэтэ үлэдин сылдыар дьон санаалара итинник. Спорттивнай ос- куола директорун салбу- ыаччы Саха Республикатын үтүөлээх тренеры Р. В. Нусетрове филиаллар тренердэри кыра сааһаах оһолору кытта кысан үлэ- лээн эрэлэрин бэлэ- тинир: «Ол эһэри филиал- та дьарыктаныы — саа- хааһың эрэ, оһону тустуу- га умсугутар сорунтаах. Эдэх тэһиэ тардыла- лар, ону аһан сабыр-ый- тарар утарсанчылардаах

иһаа тустуу» дьон тылы истэбит Чурапчыны сааһы туһара, оттон төрөппүт ийэ, аба уолларын тустуу оскуолатыгар үөрүүнэн ыһаахтара. Биирдэ са- лаан көрдөххө, оройуон- нут хамаандата көмүс тустууга республикага биригэстэх миэстэҕэ чуга- лаан да көрбөтөҕө быдан- ната эбэит. Бу кэлэр ий 5—6 күннэригэр таатта- лары кытта үгэс буолбут күрэхтэһиңи ыһаахтар. Нэл диэтэр ойно ыарахан ыһааһыһахтарга күүс көрүүһүннэрэр бөкөспүт суох. Ол кэмтэ улахан, спорт туһунан тугу ах- тыһы баары.

Ити эрээри, Чурапчы- таагы спорттивнай интер- нат-оскуола бааһыгар бастах кэмтэ Олимпиа- ской резерв училищетын үөрэнэччилэр дьарыкта- ны салдыалларын ахты- батыхха көрөһөн буолу- ну. Вийыл күүһүнүттэн республика оройуоннарыт- тан кэскиллээх тустуук уолаттары муннаан Дьо- кууелайга күүһүнэн учу- аныҕа аһыллыахтаах ыһа. Ол дьаһа-уота кыһаһа сирдэлээн бөкөһиннэ. Чу- рапчыга дьарыктан эрэр- гө көрдөспүттэр. Мунна оскуолага үөрэнэр саа- стаах 15 оһо сылдыар, үлэ- лийэр өртүлэрэ куоракка хаалбыттар. Бэйэлэрэ аһаа тренердээхтэр. Спор- тивнай оскуола салаалтата ити учуаһыҕа мунна олох- суһарыгар баҕа санаадаах.

Оһотугар Чурапчы эмис- нэһиэтээн тустуу күүһэ буолан, дьон-сэргэ умсу- гуйар, дьулуһар. Күнэ туттар сиригэр кубулу- ҕуох курдук. Ити — баара- суода баа санаа эрэ.

Оттон бийиги, чурап- чылар, бэйэбит испититтэн чулуу тустууктары кайа- нитэн таһаарабыт? Тренер уонна төрөппүт кайаан биир санаага кэллэлэр? Ити ырыһылаах бөлүгүрүс бэбиэскөттөн уһуллубут.

В НИКИФОРОВ.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Ахсынньы 5 уонна 6 күннэригэр спорттивнай, ос- куола таас саалатыгар Чурапчы, Таатта оройуонна- рын үгэс буолбут 44-с көрсүүһүлэрэ спорт 6 көрү- нөр ыһаахтар.

Күрэхтэһиңлэр ыһаахтар сирдэри, биригэмэлэрэ:

Ахсынньы 5 күнүгэр спорттивнай салаага күнүс 2 чаастаах күрэхтэһиңи үөрүүлээхтик аһыа. Оттон 2 ч. 30 мүн, оскуола интэвай саалатыгар 15-тин дуоскага сааһымакка уонна дуобакка күрэхтэһиңилэр ыһаахтара. Эмиэ ити кэмтэ таас спорттивнай саала кыра саалатыгар өстүөл тенниһэ буолуода. Күһү 5 чаастаах улахан саалага көмүс тустууга уонна мас тардыһаһытыгар күрэхтэһиңи ыһаахтара.

Ахсынньы 6 күнүгэр сарсыарда 9 чаастаах улахан саалага сааһымакка уонна дуобакка ийикэс тур бу- олуода. 10 чаастаах улахан саалага волейболга дьах- тылар уонна ир дьон күрэхтэһиңилэрэ ыһаахтара. Күнүс 1 чаастаах күрэхтэһиңи үөрүүлээхтик сааһы буолуода.

Спорткомитет, «Урожай» ФСО оройуоннаагы сааһа, спорт көрүүһүннэри федерациялар.

х х х

Райпотребобщество киин ыһааһыгар баста- бааннай үлэһэ харабыл наада. Улаһыан баалаахтар кэлэн кэпсэтиһэргитигэр.

Райпо бырабылыанньата.

х х х

Оройуон дьаһалтата сыана инспекциятыгар үрдүк үөрэхтэх экономистарга уонна бухгалтердарга наадыһар. Баалаахтар үлэ чааһын кэмнэтэр кэлэн эбэтэр 21-378 №-дэж телефонуна билсигин.

х х х

Чурапчы салыһыһыңигэр оһолор-детсадка сыл- дыабыт 3—5 саастаах оһолордоох ийэлэргэ балааһа- ахсынньы ыйдарга эһи төлөбүр төлөһөр. Онуоха мунуук докумуоннар наадалар.

1. Төрөппүттэр хампаатарын туһунан ыһааһаһа (бэс, от уонна атырдыах ыйдарыһааһы).

2. Оһо төрөһүүнүн туһунан сибидиэтиһтиһа.

Докумуоннар кэлиһиһ дьаһалтатын специализиан улаһиһар хонугар ахсынньы 4 күнүгэр дьарн ыһаа- лаллар.

х х х

Чааһынай дьаһалтэх дьон уһааһа ийин иолуоту тургөһиһк төлүүрүттүгэр көрдөһөбүт.

Чурапчы салыһыһыңигэр дьаһалтата.

х х х

РАСО «Якутгражданстрой» кыра предриктэе расчотнай счота сабылларынан төрөдэлэри кытары захсыйтын 1992 сыл ахсынньы 10 күнүнөн бүтөрөр. Онуоха дьарн захсыйбатахтар ылар нэстэрэ дьингэ суоһунан аарыллыһаа. Ахсааны дьаһуот, көмү- нальнай хаһаайыһыһа холбоһугун хонтуораты- гар кэлэн захсаһыт.

Администрация.

АТЫЫЛЫБЫТ

— польскай курткалары;

— ГАЗ-66 автомашинна

«Кэмчэри» коммерчес- кай маһаһын харчыга эбэтэр көһөрүүнэ;

— аһах операцияны оһо- рор УДН-1 маһы танге- тыһар станонтары;

— куукума гаринтурда- рын;

— 3х2 м нэһиэх кө- бүүрдэри;

— метриһи фланель таһаһы;

— плиточнай шоколад;

— хоруонкааһа бэһиһи- нын;

х х х

52 размердаах, корич-

невый (хараһа куһа) он-

ноох, дьингээх каркуль

сааһааһа саһа кыһыһы

эр киһи соһун. Санаата

— 18 тыһ. соһк. Тел.: 21-

226.

Редактор П. И. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а». ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-265, общий — 21-605.

Учредители (соучредители) газеты «Сага олох» — Министерство печати и массовой информации Республики Саха (Якутия), Редакция, Местная администрация района, Районный Совет народных депутатов. Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 54967. Объем — 1 усл. печ. лист. Тираж — 3384.